

"Από το δικαίωμα στην πόλη στην μετάπολη: Μια αντιστροφή της έννοιας της κεντρικότητας μέσα από κείμενα του H. Lefebvre και της S. Sassen."
ΧΑΤΖΗΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Η εργασία αυτή αποτελεί μια πρώτη προσέγγιση στην έννοια της κεντρικότητας με στόχο τη διερεύνηση της σχέσης της με την οργάνωση και τους μετασχηματισμούς του αστικού χώρου.

Αφετηρία της διερεύνησης αποτελεί η υπόθεση ότι η κεντρικότητα συνιστά δομικό στοιχείο συγκρότησης της πόλης και συνεπώς της αστικότητας. Με βάση την υπόθεση αυτή, σε όλη την εργασία γίνεται μια προσπάθεια κατανόησης του τρόπου που οι δυο αυτές έννοιες μεταλλάσσονται σε συνάρτηση με το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται- αλλά κυρίως του τρόπου που αλληλεπιδρούν.

Ως βάση για την διερεύνηση αυτή χρησιμοποιούνται κείμενα του H. Lefebvre και της S. Sassen. Πρόκειται για κείμενα που έχουν γραφτεί με περισσότερα από δυο δεκαετίες χρονική διαφορά, αλλά που ενσωματώνουν και εξελίσσουν την κριτική σκέψη και τον προβληματισμό της εποχής τους με τρόπο ώστε να θεωρούνται πρωτοποριακά και ορισμένες φορές προφητικά.

Κοινό τόπο στις αναζητήσεις του H. Lefebvre και της S. Sassen αποτελεί η έμφαση που δίνουν στον αστικό χώρο, θεωρημένο από την σκοπιά των όρων παραγωγής. Η οικονομική ανάπτυξη στα έργα των δυο μελετητών δεν σταματά στην παραγωγή πραγμάτων μέσα στον χώρο, αλλά εμπεριέχει τόσο την παραγωγή του παγκόσμιου χώρου όσο και την παραγωγική κατανάλωση του.

Εισαγωγικά παρουσιάζονται οι μεταλλαγές στο ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκαν τα υπό μελέτη κείμενα. Ταυτόχρονα επιχειρείται η παρουσίαση του λόγου περί παγκοσμιοποίησης μέσα στο παραπάνω πλαίσιο καθώς και της κριτικής που έχει δεχθεί.

Στη συνέχεια περιγράφεται ο τρόπος που προσεγγίστηκαν τα χωρικά ζητήματα κυρίως μέσα στην μαρξιστική σκέψη. Στο πλαίσιο αυτό τοποθετείται και το έργο του H. Lefebvre που μελετά τη σημασία της αστικής ανάπτυξης στον καπιταλισμό, συνεχίζοντας την παράδοση του δυτικού μαρξισμού και εισάγοντας νέα πεδία θεωρητικής και πολιτικής συζήτησης.

Η επανατοποθέτηση από τον H. Lefebvre της σχέσης μεταξύ εκβιομηχάνισης και αστικοποίησης αποτελεί την βάση για την παρουσίαση της έννοιας της κεντρικότητας μέσα στα κείμενα του. Ο Lefebvre καταπιάνεται ξανά με την παλιά αντίθεση πόλης- υπαίθρου, αποδομώντας τα δίπολα και προχωρώντας τον κριτικό λόγο. Στην κατεύθυνση συνδέει το πολιτικό πρόταγμα του δικαιώματος στην πόλη με το δικαίωμα στην κεντρικότητα.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η εδαφικότητα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, όπως αυτή εμφανίζεται στα κείμενα της Sassen. Το πέρασμα από τις εθνικές οικονομίες στην παγκόσμια αγορά και οι δομικές αλλαγές της οικονομίας έχουν φέρει, σύμφωνα με την Sassen, τις πόλεις στο επίκεντρο της χωρικής συζήτησης σήμερα.

Η έμφαση στα κείμενα της Sassen τοποθετείται στον τόπο, και ιδιαίτερα στις πόλεις που παίζουν σημαντικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο. Η εστίαση στις πόλεις επιτρέπει τον καθορισμό της γεωγραφίας των στρατηγικών σημείων σε παγκόσμια κλίμακα, αλλά και την έμφαση στις μικρογεωγραφίες και τις πολιτικές που ξεδιπλώνονται σε αυτούς τους τόπους.

Η Sassen εντοπίζει μέσα από την οπτική των παγκόσμιων πόλεων τέσσερα είδη κεντρικότητας. Παράλληλα με τη Παραδοσιακή Εμπορική Γειτονιά (CBD), η οποία συνεχίζει να παραμένει κρίσιμη, η κεντρικότητα μπορεί να επεκταθεί σε μια μητροπολιτική περιοχή με τη μορφή ενός πλέγματος κόμβων εντατικής οικονομικής δραστηριότητας. Η τρίτη κατηγορία κεντρικότητας και ίσως η πιο ισχυρή είναι σύμφωνα με την Sassen αυτή που συνδέει σε παγκόσμιο επίπεδο τα μεγάλα διεθνή χρηματιστηριακά κέντρα. Τέλος, νέες μορφές κεντρικότητας δημιουργούνται στους ηλεκτρονικούς χώρους, οι οποίοι τώρα εμφανίζονται καθοριστικοί για την παραγωγή κέρδους και τη συγκρότηση της εξουσίας.

Η ανισότητα ανάμεσα στα κέρδη των επιχειρήσεων και στα εισοδήματα των νοικοκυριών, που χαρακτηρίζει το παγκόσμια ενοποιημένο οικονομικό σύστημα, οδηγεί σύμφωνα με τη Sassen, στη δημιουργία μιας νέας γεωγραφίας της κεντρικότητας και της περιφερειακότητας.

Αν και ο όρος μετάπολη δεν χρησιμοποιείται ούτε από τον Lefebvre ούτε από την Sassen, στα πλαίσια της εργασίας αυτής αναφέρεται περισσότερο στον σύγχρονο προβληματισμό για την αλλαγή της δομής της πόλης και συγκεκριμένα για τη σχέση της πόλης με την κεντρικότητα σήμερα.

Μέσα από την μελέτη της κεντρικότητας στα κείμενα του Lefebvre και της Sassen, εμφανίζεται μια κατεύθυνση που διαφοροποιείται τόσο από την επιστροφή στην παραδοσιακή πόλη όσο και από την ανάγνωση της μετάπολης ως αφηρημένης και ουδέτερης δυνατότητας της νέας τεχνολογίας. Στην κατεύθυνση αυτή ανακαλύπτουμε τις υλικές συνθήκες, τους χώρους παραγωγής και τους δεσμούς με το έδαφος, όπως επίσης και την ρυθμιζόμενη καθημερινότητα που υφίστανται οι κάτοικοι των σύγχρονων πόλεων.